

DUMITRU V. GEORGESCU

Noaptea setei

Însemnările unui copil basarabean, deportat în URSS, în iunie 1941

... aproape de apusul soarelui, un pluton de NKVD-iști ne-a escortat până la gară. Acolo ne aștepta o nesfârșită garnitură de tren de marfă, cu vagoane „oarbe”. Când am ajuns în dreptul locomotivei, văzându-l pe mecanic aplecat în afară, i-am cerut puțină apă. Mi-a întins un ceainic. Am sorbit câteva înghițituri de apă caldă. Fochistul din spatele mecanicului, un tânăr cu fața mânjită de funingine, îl apostrofă pe bătrân: „Ce-i dai fiului de cățea să bea? Lasă-i să crape de sete, nemernicii!”

Rând pe rând am început să ne imbarcăm în vagoane. Erau vagoane mari, cu patru osii. Până în dreptul ușii, de o parte și de alta a vagonului, erau plasate câteva rânduri de platforme de scânduri. Între ele nu puteai intra decât târându-te pe brânci. Odată ajuns la locul tău, te puteai ridica cel mult pe coate, ca să nu-ți lovești capul de platforma de deasupra. Picioarele trebuia să le ții semiîndoite, ca să nu-ți lovești în cap vecinul. Având șansa să intru printre primii pe una din platformele superioare, m-am târât până în dreptul ferestrei înguste, cu gratii și plasă de sârmă, care o astupa. Așa cel puțin eram mai aproape de sursa de aer. Oamenii au tot continuat să urce, până ce în fiecare spațiu îngust dintre platforme ajunseserăm înghesuți unul lângă altul ca chibriturile în cutie. Și într-un sicriu am fi avut mai mult spațiu. Când s-a apreciat că s-a făcut plinul, ușile s-au închis grele, cu un huruit sumbru, ca niște lespezi de mormânt.

Mă puteam socoti totuși norocos, eram al doilea de lângă fereastră. Printre gratii și prin sita deasă vedeam acoperișul unui alt vagon, de pe o linie paralelă, și o bucată de cer limpede, albastru reflectând lumina apusului.

– Ei, de amu, vorbi tovarășul de suferință de lângă mine, suntem gata de drum. „*Na Sibir, vperiod mars!*” Dacă ne-ar mâna pe jos, ar mai fi cum ar mai fi, da' în secretele iesește, nu știu cum om ajunge să vedem Sibirul.

Amintiri din locurile mortii

– Da când o apucat a le găti vagoanele iestea pentru noi? se miră careva.

– O fost pregătite pentru alții, da nu-i pentru cine se pregătește, da pentru care se nimereste.

– Adică pentru cine? I-am întrebat eu pe cel care vorbește.

– Se spune că se pregătea o deportare masivă, mai ceva decât cea din 13 iunie. Vroiau să golească Basarabia de moldoveni. Dar n-au mai apucat, pentru că s-o iscat războiul. Vagoanele erau pregătite pentru noul val de deportați, dar iată că ne-au prins bine nouă...

În mai puțin de o oră, aerul din vagon devenise vâscos și greu. Sudoarea și roia pe trupurile noastre încinse de căldură și înghesuite claie peste grămadă. Afară începuse să se întunece. Bucătica de cer, pe care o vedeam lipită de acoperișul vagonului, devenise albastră cenușie. Setea începu să mă chinuiască cumplit. Capul mi-l simțeam greu și tâmplele zvâcnind dureros.

Oboseala unei nopți nedormite și a atâtor ceasuri de zbcium începusem să o resimt. Pleoapele se închideau grele, ca de plumb. Mă scufundam ca într-un abis negru, cu tresăriri de spaimă. Mereu aveam senzația unei căderi în neant, din care tresăream înspăimântat, cu bătăi de ciocane în cap și zvâcnete nebune în inimă. Și apoi, veni precipitarea într-un hău negru și fără fund.

M-am trezit cu inima bătând speriată din încleștarea unui coșmar. Mă visasem mergând printr-o peșteră uriașă, cu pereți cenușii de piatră. Vroiam să ies la lumină, dar pereții peșterii se îngustau din ce în ce mai mult. Se apropiau tot mai amenințatori și mai grei. Curând peștera se transformă într-un tunel îngust, prin care începusem să mă târăsc. Zidurile se apropiau tot mai mult. Le simțeam apăsarea zdrobitoare. Nu mai puteam să respir. Vroiam să mă întorc, dar și îndărăt tunelul se închisese. Eram ca într-un mormânt îngust de piatră. O spaimă nebună făcea să-mi tremure inima în coșul pieptului. Aș fi voit să strig, dar nu puteam. Gura îmi era încleștată și capul mi-l simțeam prins și strivit de roca nemilostivă și dură. Umerii simțeam că mă dor. O povară uriașă îmi apăsa spinarea. Aș fi voit să mă întorc, dar nu mai puteam. Am făcut o sforțare uriașă și am reușit să mă rostogolesc pe o parte, încercând să îndepartez zidul masiv care mă înăbușea. Am auzit atunci un hruit ca de tunet, de parcă toți pereții de piatră s-ar fi năruit asupra mea.

Am tresărit speriat, și-n întunericul dens auzii o voce aspră strigând ceva pe rusește. Revenisem dintr-un coșmar în altul, poate cu mult mai sumbru decât cel din vis.

În jurul meu, întuneric. Pe ușa larg deschisă a vagonului năvălea în valuri aerul răcoros al nopții. Profilându-se pe fundalul negru înstelat al cerului, în cadrul ușii, se vedeau câteva siluete cu căciuli țuguiate și baionete la armă.

– Ce vor? am întreat. O voce îmi răspunde din întuneric: „O poruncit să coborîm douăzeci de oameni din vagon și oamenii nu vor să coboare, li e frică”.

– De ce?

– Li e frică să nu-i împuște, șopti același glas.

Simții un nod în gât și senzația că-mi lipsește aerul se accentuă, deși prin ușa larg deschisă aerul proaspăt, rece și înviorător năvălea în valuri.

– Nu se poate, nu pot ucide atâtea mii de oameni, fără să-i cerceteze, fără să-i judece, se auzi un glas gătit și răgușit de frică.

Strâns între trupurile încinse de căldură, simții pentru prima oară senzația de frig. Sudoarea o simțeam rece, brobonându-mi fruntea și șiroind lipicioasă pe spinare.

– Să coboare cei de sus din dreapta, se auzi încă o dată glasul militarului de afară.

Mogâldețele negre din jurul meu începură să se foiască. Cu aceeași senzație de uscăciune în gât, mi-am făcut loc printre umbrele mișcătoare; călcând peste picioare întinse și burți contractate, am reușit să ajung afară. Intre două șiruri nesfârșite de vagoane negre se boltea cerul întunecat și spuzit de stele.

De o parte și alta, între vagoane, erau aliniați un șir de militari cu baioneta la arme, care ne așteptau. Grupul nostru de douăzeci de inși se strânse grămadă, ca o turmă necuvântătoare. Câteva comenzi aspre și ne așezarăm câte doi în rând, flancați de amândouă părțile de militari.

O pornirăm printre șirurile nesfârșite de vagoane. Deasupra noastră, din înălțimi, stelele ne priveau nepăsătoare și reci. Pulberea Căii lactee era atât de departe de micimea și suferințele noastre. O privisem de atâtea ori, cu tata, în nopțile senine. Năzuisem spre înălțimile ametoare, unde gândurile nu mai pot străbate, înspăimântate de genunile fără hotar ce se cască în fața nimicniciei noastre.

Din vagoanele negre, tăcute, nu răzbătea nici un zvon de viață. În pânțele lor întunecat, mii de oameni își disputau o fărâmă de spațiu și o gură de aer. Aerul acesta miraculos și dătător de viață, pe care-l respiram și care se afla pretutindeni. Noi pierduserăm dreptul să ne mai bucurăm de binefăcătorul elixir vital.

La un moment dat, unul din tovarășii noștri îndrăzni să întrebe unde suntem duși. Un soldat îi răspunde prompt și sec: „Na rastrel.” („La împușcare.” n. red.)

Simții o zvăcnitură speriată în coșul pieptului. Nu, nu se poate. Nu ne pot împușca așa, fără să ne întrebe măcar cine suntem, fără să stea de vorbă cu noi. Auzii deodată lângă mine un plânset prelung, ca un bocet. Plângea un om în vârstă cu părul cărunt. Spunea ceva despre copiii lui, despre nevastă. Un sentiment de milă și de groază mă cuprinsese. Și totuși, parcă mila birui propria

– s-a născut în Basarabia, din părinți învățători, mama avându-și obârșia într-un sat vechi de răzeși, Rezeni, din vechiul județ al Lăpușnei, oameni ai bisericii de peste două sute de ani („Istoria satului Rezeni” a fost scrisă de unchiul după mamă al lui D.G., preotul Dimitrie Balaur – vezi revista „Memoria” nr. 9);

– și-a petrecut copilăria și adolescența în orașelul-port de pe Prut, Leova, unde a urmat școala primară și patru clase de gimnaziu; clasa a V-a o urmează la liceul „Ion Voevod” din Cahul, iar ultimele clase la liceul „Ion Creangă” din Bălți;

– în toamna anului 1943 a intrat la Facultatea de Medicină din Iași, iar în 1944 se refugiază cu facultatea la Alba Iulia; în 1945 se transferă în anul II al Facultății de Medicină din București (cu concursul și prin bunăvoința prof. Gr. T. Popa);

– a absolvit facultatea în 1949 și, la solicitarea lui, a fost repartizat pentru efectuarea stagiului rural în Moldova, într-o circumscripție cu trei comune și 14 sate învecinate cu apa Prutului;

– urmează un curs de specializare în anatomie patologică, deși ar fi preferat psihiatria;

– în 1952 se căsătorește cu Elisabeta Botez, fiică de deținut politic, profesoară de limbă și literatură franceză;

– în 1953 revine, ca anatomopatolog, la Câmpulung Moldovenesc, dar o recidivă TBC îl obligă să-și întrerupă activitatea profesională timp de un an;

– în 1962 a fost numit medic șef legist pe regiune și apoi pe județul Suceava; s-a clasificat primul la examenul de medic primar de la București, în 1964, iar în 1973

susține doctoratul în științe medicale la Iași, avându-l drept conducător științific pe prof. dr. docent M. Kernbach; în 1979 devine medic primar gradul II, iar în 1987 este pensionat, împotriva voinței sale;

– are doi copii, unul medic, altul profesor de istorie;

– atras încă din adolescență de scris, publică o schiță în anuarul gimnaziului, iar în 1935-36 cucerește premiul II pe țară la concursul literar al „Tinerimii Române”; a fost redactor la revista liceului „Ion Creangă” – „Crenguta” – din Bălți, a publicat poezii într-o revistă clericală a Arhiepiscopiei Hatînului (Bălți), schițe și amintiri din viața unui medic de țară în „Muncitorul Sanitar”, articole sporadice în unele săptămânale și cotidiane;

– în iunie 1941, cu zece zile înainte de izbucnirea războiului (în 1940, la cedarea Basarabiei în urma Pactului criminal Ribbentrop-Molotov, tatăl său fiind grav bolnav, întreaga familie a rămas pe loc), D.G. a fost deportat de sovietici în Ucraina – trăind episoade apocaliptice – de unde a evadat și a parcurs pe jos 700 km în întâmpinarea trupelor române, ceea ce i-a salvat viața;

– în prezent locuiește la Suceava; este membru de onoare al Asociației Pro Basarabia și Bucovina și președinte onorific al Filialei Suceava a Asociației; este membru în Comitetul director al Filialei Memoria din orașul Suceava;

– paginile pe care le publicăm în numărul de față al revistei sunt fragmente dintr-un manuscris intitulat „Noaptea setei”, cuprinzând relatarea unor episoade din deportarea în Ucraina în 1941; cartea e pregătită pentru tipar și își așteaptă editorul.

mea frică, care încerca să mă cuprindă în ghiarele ei de gheață. Îmi era milă de omul acesta cu părul cărunt, care plângea. O milă sfâșietoare care-mi umezea ochii. Simțeam în același timp și un sentiment de amară neputință și umilință.

Îmi dădeam seama că oamenii care ne escortau nu se înduioșau defel, nici de copiii lui, nici de durerea și spaima lui nătângă, animalică, instinctuală. Dacă soarta noastră fusese într-adevăr hotărâtă, tot zbulciumul și lacimile erau zadarnice. Oamenii în puterea cărora eram nu se înduioșau și nu cunoșteau mila. Durerea și zbulciumul acestui om le erau cu totul străine. Aceste specimene humanoide pierduseră demult orice sentiment cu adevărat omenesc. Ei își tratau semenii ca pe niște animale necuvântătoare, ba poate că pentru animale aveau ceva mai multă înțelegere.

În același timp, nu mă împăcam cu gândul că acesta poate fi, într-adevăr, sfârșitul. Că aceasta fusese toată viața mea, că firul ei se va rupe peste câteva minute, peste un ceas sau peste mai multe ceasuri. Că toate visurile nebune tinerești, năzuințele, zbulciumul se vor sfârși curând. Atunci, de ce mai trăisem până acum? Îmi închipuisem că am un rost, o menire pe care nu mi-o împlinisem. Iluzii deșarte. Viața mea și a atâtor oameni mărunți n-avea nici o însemnătate pentru cei care dispuneau de destinul nostru, fără să dea socoteală nimănui. N-avea nici o însemnătate faptul că în curând vom pieri ca niște netrebnici. Alții ne vor lua locul și lipsa noastră nu se va simți defel sub soare... Fenomenul e dureros numai pentru noi, până în clipa cât suntem în stare să simțim și să suferim, după aceea vine neantul, și atunci, la ce atâta frământare zadarnică? Pentru atâția, viața e un infern și fiecare clipă trăită o veșnicie de chin. Pier milioane de oameni. Ce importanță avea deci dispariția mea sau încă a câtorva oameni? Cui i-ar păsa că undeva, în inimile unor mame, se va deschide o rană vie, care nu se va vindeca niciodată. Că viața acestor mame, soții sau logodnice va fi o lungă, dureroasă și nesfârșită așteptare. Câteva văduve ori copii orfani în plus, față de zecile de milioane de văduve și orfani, sunt o picătură într-un ocean de dureri.

Totuși, dacă acesta era sfârșitul, aș fi voit să mă țin tare până la capăt. Nu, n-am să plâng și n-am să mă rog. N-am să le ofer acestor șacali satisfacția aceasta. În 18 ani de viață n-am apucat să săvârșesc nici una din faptele mărețe pe care le visam la vârsta aceasta, când zborurile și avânturile nu cunosc nici un zăgaz. Dacă n-am reușit să uimesc încă Universul cu superbe mele isprăvi, cel puțin să mor demn.

Doamne, și-mi simțeam totuși picioarele grele ca de plumb și în loc de inimă aveam parcă tot un bolovan de tuci. Să mori la 18 ani – e greu să te resemnezi. Să nu mai vezi în veac cerul înstelat și nici gloriosul răsărit al soarelui de vară. După noi, viața își va continua

mersul, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Soarele va răsări și apune ca și până acum, lanurile se vor pârgui, macii sângerii se vor răsfața în lumină și atâți alți oameni, tineri ori bătrâni, își vor trăi mai departe viața, îi vor cunoaște bucuriile și amărăciunile, vor iubi, vor urî, vor plânge ori se vor veseli. Nouă însă nu ne va mai fi hărăzit în veac de veac să ne mai bucurăm, întristăm, să urîm ori să iubim. Nu se poate, totuși, e o farsă sinistră. Dar dacă nu ne împușcă, ce fel de viață ne așteaptă? Un lung și nesfârșit coșmar. Oricum, dacă supraviețuim, tot mai putem spera și aștepta sfârșitul osândeii. Dar dacă mori...

Omul de lângă mine continua să scâncească jalnic, ca un câine bătut. Aș fi voit să-i spun un cuvânt de mângâiere, dar gura îmi era încleștată. În tot trupul simțeam o înțepenire nefirească. Din când în când, fiori de gheață mă săgetau din creștet până-n tălpi. Viziunea abisului negru începuse să mă obsedeze... Poate că era un vis urât care va trece...

La capătul șirului de vagoane trecurăm peste câteva perechi de șine lucii. Apoi printre alte nesfârșite vagoane întunecate, adormite. În sfârșit, gardienii noștri ne opriră în fața unui vagon „orb”, negru, la care nu se distingeau nici o fereastră... În vagon intram unul câte unul. Îndărătul ușii de la intrare era o draperie neagră, grosă, ca nici o rază de lumină să răzbată până afară. Avioanele nemțești aruncaseră în cursul nopții trecute câteva bombe în apropierea gării. După ce înlăturai draperia, te aflai în interiorul unui vagon spațios, cu pereții tapisați în negru. Nu se observa nici o fereastră. Spre mijlocul acestui cavou, aproape de perete, era un birou, la care se întrezărea silueta unui om scriind la lumina gălbuie a unei lămpi cu petrol.

Împins de gardian, m-am apropiat de masă. M-am oprit la vreo doi pași distanță. Gardianul mă împinse, dându-mi să înțeleg că trebuie să mă apropii mai mult. Am mai făcut un pas sovăielnic și o mână mi s-a sprijinit, fără să vreau, o fracțiune de secundă de masă. Ca împins de un resort, omul de la birou ridică ochii și urlă: „la labele de pe masă, îndepărtează-te la un pas distanță și ia poziție!”

Am revenit îndărăt și am încremenit în poziție de drepti. Omul era îmbrăcat într-o cămașă rusească neagră. Avea o față albă, palidă, pe care lumina lămpii arunca reflexe gălbui. Ochii îi aveau mari, negri, scânteietori, puțin bulbucați și ușor migdalați. Fruntea albă, dreaptă și niște sprâncene negre frumos arcuite. Nasul acvilin și o gură subțire, cu buzele decolorate, alcătuiam, se poate spune, chipul unui oriental frumos. Când se răstise la mine ochii îi scânteiaseră răi și împungaci. Deasupra capului, pe perete, era înrămat portretul unui bărbat cu o bărbuță de țap, cu pomeții proeminenți, fața slabă și nasul corioat, și de pe un suport cu ramă

Amintiri din locurile mortii

de pe birou îmi zâmbea pe sub mustață, blând, tătucul Stalin. Mă chinuiam să-mi aduc aminte al cui era chipul de pe portretul atârnat pe perete. Îl văzusem undeva. Nu părea să facă parte din grupul actualilor conducători.

Zbateră bezmetică a gândurilor îmi fu curmată de întrebarea repezită a omului de la masă, care mă fixa din nou cu ochii lui scânteietori și răi. Vorbea cu un ușor accent, dulceag și târăganat, cu toate că rostea cuvintele tăios, de parcă ar fi mânuit un paloș.

– De ce ai dezertat?

– N-am dezertat.

– Atunci de ce te afli aici?

Vorbele colonelului de artilerie îmi răsunau în urechi: „Trebuie să minți fără rușine, dacă vrei să scapi”.

– A fost un concurs nefericit de împrejurări. M-am îmbolnăvit într-un sat (mințeam numai pe jumătate). În ziua cu pricina, avusesem o indigestie, câteva vărsături, frisoane... Am intrat la o casă să mă odihnesc puțin, starea de rău s-a agravat și n-am putut să-mi reiau călătoria. Înainte de a apuca să-l anunț pe comandant, detașamentul plecase. Am vrut să ajung în aceeași noapte la cea mai apropiată gară, ca să pot prinde detașamentul cel puțin la Tighina. Pe drum m-am întâlnit cu un grup de oameni care mergeau și ei spre gară. Am fost luați drept dezertori și reținuți de patrulele militare.

– Minți fără pic de rușine, mă apostrofă el dușmănos.

Am avut curajul să-i înfrunt candid privirea ochilor care mă sfredeleau cu ură și dispreț.

– Asta-i adevărul curat, repetai eu, încercând să mă conving pe mine însumi că alt adevăr mai luminos ca acesta nu poate fi.

– Cum îți poți dovedi afirmațiile?

– Au fost câțiva tovarăși lângă mine, care m-au văzut când mi s-a făcut rău. Și comandantul detașamentului a observat. Abia am fost în stare să-mi continui drumul până în satul în care am poposit.

– Nu știu cât adevăr și câtă minciună este în spusele tale, dar vom cerceta și ne vom convinge.

Urmă un chestionar asupra datelor biografice cardinale.

– Ești moldovean? mă întrebă el.

– Da.

– Moldovean, ori român? repetă el încă o dată întrebarea, pironindu-mă cu ochi scânteietori.

Am vrut să-i răspund că-i totuna, dar am găsit un răspuns echivoc.

– M-am născut în Basarabia și părinții mei tot aici sunt născuți.

– Semnează aici și ia aminte, dacă m-ai mințit, dracu te-a luat. Dincolo de Nistru tot cu mine ai să dai ochii și n-are să-ți fie moale.

După un ceas eram în vagon, socotindu-mă fericit că mai puteam respira aerul acela împuțit. Nu mi-am dat seama dacă mai

Amintiri din locurile mortii

era cu noi și omul acela care plânsese și dacă eram tot grupul intact. Până în zori toți fură reluați în evidență și interogați. Când se lumină bine de ziuă și ne reinventariam între noi, am constatat că lipseau 12 oameni. Dar strămtoarea era așa de mare că lipsa celor 12 n-a ușurat deloc starea celor rămași.

Totuși, cel puțin acolo, lângă fereastră, unde eram pe platforma de sus, îmi puteam întinde acum complet picioarele. Mai târziu, când am fost debarcați la Tiraspol și ne-am interesat de soarta tovarășilor noștri, unul din gardieni ne-a spus: „Rastreleali ih.” („I-au împuşcat”. n. red.). În completare, urmă o înjurătură de mamă și o aluzie la descendența noastră, „din cătea”. Poate că ne-ar fi lichidat pe toți, dar era vorba de mii sau zeci de mii de oameni și n-ar mai fi avut vreme să-și disimuleze crimele. Frontul româno-german progresa impetuos și riscau să fie prinși în încercuirea de foc.

La răsăritul soarelui, s-au auzit la ușa vagonului zgomote metalice de zăvoare, ciocănituri și apoi tăcere. Parcă ar fi bătut niște cuie într-un sicriu.

– Ne-au închis, mama lor de câini, se auzi din bezna de jos un glas. Răzbătură apoi niște vorbe într-o limbă neînțeleasă.

– Suduie pe țigănește, îmi spuse tovarășul de lângă mine. Îs niște țigani acolo jos.

Prin ferestruica îngustă vedeam acum același acoperiș de vagon și o bucată luminoasă de cer albastru. Năștea o nouă zi frumoasă de vară. Dar oamenii erau prinși în cumplita încleștare a unei lupte fără cruțare. Cine se mai putea bucura de frumusețea și rodnicia acestei veri minunate? Vaietele de durere, blestemele și plânsetele suiau către cerul acesta albastru, neclintit, care se boltea deasupra întinderilor nesfârșite. Oamenii se ucideau, se torturau pretutindeni în orașe, sate, înecați în valurile aurii ale holdelor, pe drumuri pașnice șerpuiind printre livezi și vii, prin păduri falnice și munți măreți. Stropeau pretutindeni din belșug pământul cu sânge roșu și fierbinte. Speriate de larma ucigașă, sălbăticiunile pădurilor și munților își căutau scăpare în văgăunile nepătrunse, neprofanate de piciorul omului... Întreaga lume, încleștată în spasmele urii, se scâldea în sânge, călcând în picioare tot ceea ce spiritul omului smulsese prin milenii de suferință și lupte întunericului și cruzimii firii.

La etajul de sus al vagonului, unde apucasem să-mi găsesc loc, deși eram în plină zi luminoasă de vară, plutea o semiobscuritate de amurg. Lumina care răzbătea prin ferestruica îngustă și zăbrelită nu reușea să împrăstie beznele din interior. În această lumină, fețele oamenilor apăreau cenușii, spectrale. Cei de jos zăceau cufundați într-o beznă și mai adâncă. De sus, distingeai doar o masă fumurie, colcăindă, de unde răzbăteau gemete, gâfâieli, blesteme, ca dintr-o

Amintiri din locurile morții

Amintiri din locurile morții

Amintiri din locurile morții

genuine a iadului. Cu cât se suia soarele mai sus, cu atât aerul din vagon devenea mai dens. Sudoarea șiroia pe fețele livide, jilăvea trupurile înțepenite. Pe cap simțeam o platoșă de plumb care îmi strângea tâmpelile ca într-o menghine. O senzație de arsură dureroasă, înecăcioasă stăruia în fundul gâtului. Nici dacă scoteam limba afară din gură nu reușeam să mi-o răcoresc. Aerul încins, îmbibat cu miros acru de sudoare, de trup omenesc dospit, de duhoarea răsuflării atâtor nenorociți nu reușea să-ți umple plămâni. Respiram repede, cu gura întredeschisă, cu senzația că inspir o pulbere fierbinte care îmi zgârâia gâtul. De afară nu venea nici o boare înviorătoare. Aerul încins pălpăia în valuri străvezii pe acoperișul înfierbântat al vagonului de vis-à-vis. Numai când se mișca trenul, câte o adiere răcoroasă îmi mângâia fruntea. Înghițeam atunci cu nesăț unda înviorătoare, dătătoare de viață. Opririle din stații și în afara stațiilor erau nesfârșite. Ca un înec în nămolul unei mlaștini în care te afunzi încet, ca într-un sorb. Auzeam uneori deasupra noastră zumzet de avioane. Alte ori vâjâituri mânioase în picaj. În nu știu ce stație ne opriserăm, auzeam în apropierea noastră bubuituri și trosnete infernale care cutremurau pământul. După un șuierat perfid și ascuțit urma o bufnitură surdă cu tonalități grave. Alte ori, explozii stridente cu rezonanțe metalice de trăsnet năpraznic. Uneori se părea că un bici uriaș sfichiuia aerul, făcând să-ți țiuie urechile. În astfel de împrejurări oamenii încremeneau într-o neguroasă așteptare. Fețele livide, înlemnite ca într-un spasm cadaveric. Numai ochii, oglindind cele mai variate game ale terorii și fricii, arătau că este vorba de ființe vii. Suferința, deși atroce, nu reușise să anihileze dorul de viață și spaima de moarte. Unii își făceau cruce, bolborosind rugăciuni, și i-am ținut și eu isonul mental unuia care recita cu ardoare „Crezul”. Alții rămâneau crispați, cu ochii holbați într-o dureroasă așteptare.

Mai îngrozitoare erau însă ceasurile nesfârșite de încremeniri în stații. Eram trași pe linii secundare, unde zarva și forfota oamenilor răzbătea surd până la noi. Uneori se auzea câte un strigăt de copil, câte o comandă militărească și apoi tăcerea ne copleșea iarăși ca o apă a morții.

Senzația de sete devenea din ce în ce mai chinuitoare, atroce. Limba umflată, uscată ca o bucată de pergament vechi, parcă zgârâia gingiile tumefiate. Cerul gurii îl simțeam ca de lemn, amorțit și dureros. Căutându-mă prin buzunare, am mai găsit punguța pe care mi-o dăduse bietul tata, în care erau câteva bucăți de zahăr cubic. Am pus o bucată în gură. N-avea nici un gust, parcă era un pietroi. Îmi zgârâia limba și gingiile. Nici o picătură de salivă, ca s-o pot înmuia. După ce am purtat-o de vreo câteva ori cu limba prin gură, am scuipat-o. Gâtul uscat și contractat nu putea primi nici o înghițitură.

Când ne-am oprit mai târziu într-o gară, la etajul de jos câțiva începură să se agite. Se auziră câteva strigăte răgușite, urmate de bătăi în ușa. Apoi vorbe țigănești și românești amestecate.

– Deschideți ușa, ne înăbușim aici, nu mai avem aer defel...

De afară nu răzbătu ecoul nici unui răspuns. Cei dinăuntru începură să bată din nou. Băteau cu pumnii și picioarele, înjurând amestecat, când pe țigănește, când pe românește.

– Deschideți, deschideți, murim aici!

De afară răzbătura câteva bubuituri puternice în ușa, date probabil cu patul armei și un glas aspru strigă pe rusește: „Încetați gălăgia, că tragem cu mitraliera în voi, mama voastră, încetați, că vă ia mama dracului, tragem prin perete, ticăloșilor!”

De jos se auziră câteva scâncete și mormăieli, apoi se lăsă tăcerea.

Pe ferestruica zăbreliță reușeam să zăresc în mers frunzișul câte unui copac, câte un acoperiș de casă, apoi petice fugare de cer și de nourii. Câteodată fire de iarbă verde ori capete de flori, de pe vreun tăpșan de deal. Icoane de viață și crâmpieie din priveliștile fugare ale firii, care treceau în goană pe lângă sicriul nostru pe roți.

Când se întunecă, aerul deveni negru, opac și fierbinte. Răcoarea serii încă n-o simțeam. Nu mai asudam aproape deloc. Eram uscați ca niște mumii. Buzele umflate și spuzite, ca după o lungă zăcere, mă usturau. Limba înțepenită, asprită, nu reușea să le umezească defel. Întunericul se lăsa cu bubuituri de tobe în tâmpile și sunete de trâmbițe de aramă în urechi. M-am scufundat într-o beznă neagră, cu tălăzuiri haotice de clopote pe un ocean de smocă, cu crestele înspumate, fosforescente, sub un cer jos și opac, cu licăriri de ochi roșii și fulgere de comete învăpăiate verzi, care îmi înțepau pleoapele ostentive. Apoi iarăși peștera aceea cenușie, cu pereți care se îngustau, mă striveau, mă înăbușeau. Presimțeam că dacă voi răzbate dincolo de mormântul acesta de piatră, afară mă aștepta lumina și mântuirea.

Deodată pereții gangului care-mi apăsau pieptul începură să se lărgească... Eram acum pe un drum de țară, între dealuri verzi, împădurite... Soarele ardea ca în toi de vară. Îmi era sete. Înaintea mea valea se deschidea largă și în fundul ei, revărsat pe un deal domol, Rezenii, înecat în vedeța salcânilor și livezilor. Mai la vale acoperișul roșu de țiglă de la casa bunicii. Strâng pleoapele, să nu piară satul acesta spre care alerg ca spre un liman al mântuirii. Am ajuns aproape. Trec pe lângă casa lui Avram Durău, vecinul bunicii. Am ajuns la săritoarea din livadă. Mă aplec pe sub gutuii cu frunză rară și sui scările cerdacului. Deschid ușa, simt din tindă mireasmă de gutui și miere. În „zală” nu-i nimeni și miroase a busuioac uscat. De pe covorul uriaș de pe peretele din fund albește

Amintiri din locurile morții

Amintiri din locurile morții

Amintiri din locurile morții

portretul bunicului. Mi-e sete... Odăile sunt așa cum le-am știut totdeauna, curate, așternute cu covoare și pufii. Nu găsesc nicăieri un strop de apă. În beci trebuie să fie lapte rece și chișleag. Poate că bunica i-acolo. Își face de lucru pe la oale. Când deschid ușa beciului, mă izbește o boare cu iz de mucegai... Cobor. Șirul de oale cu lapte, înșirate cuminți pe poliță, mă așteaptă. Mă aplec asupra uneia. E plină cu lapte rece ca gheața, dulce și înviorător. Beau, beau cu nesăț, dar setea nu se potolește. Am golit ulciorul, dar arșița o simt încăleștându-mi gâtul. Numai buzele s-au răcorit puțin. Și pe frunte simt o adiere înviorătoare. Strâng din nou pleoapele. Mi-e teamă să deschid ochii. Simt că dacă îi voi deschide, totul se va spulbera. Dar boarea răcoroasă îmi mângâie fruntea și-mi dau seama că e aieva. E încărcată cu arome amărui de stejar și mireasmă dulce de sânziene și miere. E un parfum vechi, care-mi aduce aminte de copilărie.

Deschid ochii cu frică. Prin ferestruica îngustă, zăbrelită, năvălește lumina trandafirie a zorilor de vară. Pe peticul de cer albastru palid, cu irizări sidefii, se profilează câteva crengi verzi cu frunze crestate, lucii. Tresar ca la vederea unui prieten drag. Suntem probabil poposiți undeva în pădure. Îl întreb pe vecinul de alături unde am ajuns oare?

– În gara Zloți. Am sosit încă pe întuneric aici. Stă cam de mulțisor, îmi șoptește el.

Tresar, inima îmi bate năvalnic. De afară răzbate, odată cu aerul înviorător și miresmele pădurii, tril măiestru de privighetoare. De aici până la bunica în sat sunt doar 12 km. Într-o clipită, drumul serpuind la vale printre tufarii verzi mi se desfășoară înaintea ochilor. Dar nimeni nu mă așteaptă acolo. În casa bunicii stau străiniiăștia care au năvălit peste noi și o fac aici pe stăpâni. Gânduri nebune îmi trec prin minte. Sunt însă atâția alții în sat care m-ar primi ca pe un fiu sau frate. Să pot desprinde numai scândurile de pe dușumeaua vagonului. Dar cu mâinile goale nu poți întreprinde nimic. Ar fi încercat și alții dacă s-ar fi putut. E curată nebulie să mă gândesc la o evadare de aici. Și sunt atât de aproape de meleagurile dragi ale copilăriei, de lumea aceea fermecată a viselor și povestilor... Nu mă mai satur să înghit cu gura larg deschisă aerul răcoros și îmbalsămat de miresme al pădurii. Aș întinde mâna să rup măcar o frunză de stejar. Să o sărut și să o păstrez drept talisman lângă inimă. Dar gratiile sunt dublate de o plasă de sârmă deasă prin care nu poți scoate afară nici măcar un deget. Inima o simt ca un ghem dureros în piept...

Cu un scârțâit prelung ca un oftat, trenul se urneste din loc. Mă uit lacom prin ferestruica zăbrelită, să mai pot îmbrățișa pentru ultima dată crâmpeliul de priveliște atât de drag. Pe sub fereastră, crengile de stejar cu frunzele lor crestate și verzi, susurând lin în

adierea vântului din zori, își luau rămas bun. Mai departe, un braț noduros, întortocheat, îmi întinde un buchet de frunze gălbui, cu vinișoare răsfirate, ca zbârciturile de pe blânda față a bunicii. Cu fiecare ritmică bătaie a roților de tren simt că se rupe ceva în mine. Acum trec capetele câtorva stâlpi de telegraf. Pe fire au poposit niște rândunele... ele sunt libere, a lor e lumea și înaltul cerului... și noi care ne zicem oameni... Încă o fluturare a unui braț cu mlădițe verzi vrea parcă să mă cheme înapoi acasă, și apoi țăcănitul roților se accelerează...

Pe măsură ce se înalță soarele, aerul din vagon devine irespirabil. Adierea de afară abia se mai simte în mersul trenului. În gură și gât parcă aş avea plumb topit. Deși respir repede și cu gura întredeschisă, aerul parcă nu intră deloc în plămâni pe care-i simt striviți de grațiile coastelor. Mijlocul mi-i sugrumat într-o cingătoare de fier. Casca de plumb de pe cap s-a îngreunat și mai cumplit. Mă bântuie tot felul de vedenii. Mă obsedează chipul din portretul pe care l-am văzut deasupra biroului NKVD-istului. Îl întreb pe tovarășul de alături, care pare să fie intelectual, judecând după felul cum vorbise mai înainte.

– Asta te doare acum pe d-ta?! Îmi șoptește el printre buzele arse și umflate. Dă-mi și mie o bucată de zahăr dacă mai ai.

– Da, cum să nu. Nu pot să-l înghit deloc, dacă vreți, vi-l dau tot.

Omul ia o bucată, o morfoleşte puțin în gură și apoi o scuipă.

– N-o pot înghiți, mormăie el, porcă-i iască, n-are nici un gust...

Și apoi, fără legătură cu zahărul, îmi spuse: Chipul din partret este al lui Felix Edmundovici Dzerjinschi, șeful suprem al CEKA, adică al „comisiei extraordinare”. Ai auzit de ea?

Dau din cap afirmativ.

– El e părintele NKVD-ului de astăzi, care-și zicea nu prea demult GPU. Nu cunoștea ce-i mila. Pe vremea aceea revoluția avea nevoie de unul ca dânsul. Astăzi urmașii lui guvernează prin teroare, nu pentru că ar fi necesară, dar fiindcă nu știu și nu pot să mai stăpânească altfel. Cât au s-o mai perpetueze, numai Dumnezeu știe...

Ceasurile acelei zile păreau că încremeniseră. Dilatate de arșița cumplită, căpătau dimensiuni de veșnicii. Prin ferestruică veneau valuri de aer uscat, fierbinte, ca pe o gură de cuptor. Pleoapele le simțeam grele și ochii uscați în găvanele orbitelor mă ardeau. Lumina săracă ce pătrundea prin ferestruică îmi rănea ochii, de parcă mi-ar fi băgat sub pleoape mii de ace înroșite în foc.

Undeva în câmp, unde am încremenit într-o dureroasă și nesfârșită așteptare, un ropot de ploaie repede de vară răcori oleacă văpaia neîndurătoare a acoperișului. Trăsnetele năpraznice le-am ascultat ca pe o muzică divină. Văzduhul ogoit puțin de ploaie ne învioră frunțile încinse de cercuri de foc.

Amintiri din locurile morții

Amintiri din locurile morții

Amintiri din locurile morții

În noaptea care s-a lăsat asupra noastră ca un lînțoliu de doliu, i-am văzut pe mulți delirând.

Era a treia noapte pe care o petreceam în vagon. Trei nopți și două zile de lună a lui Cuptor, în care ușile nu ne-au fost deschise și nu ni s-a dat nici o picătură de apă. Toate visele acestor nopți cumplite de coșmar îmi erau bătute de vedenii terifiante. Mă prăvăleam în abisuri negre cu fulgere roșii. Eram strivit de tot felul de figuri hidoase... Umblam prin munți pustii și sălbatici. Auzeam murmur de ape, mă repezeam înnebunit asupra apei care bolborosea între stânci roșii. Apa creștea, se tulbura, mă îneca, dar nu-mi potolea setea. Mă înăbușeam, simțeam nevoia de aer...

Nu știu când am trecut podul cel mare de peste Nistru. Tovarășul de lângă mine mi-a spus că suntem acum pe pământul „sacru” al Uniunii. N-am avut nici o emoție. Eram ca de lemn. Nu mă mai chinua arsura cumplită a setei, ci numai o înțepeneală și o oboseală de moarte în tot trupul. Pe umeri aveam parcă o platoșă de fier, care-mi strivea gâtul și pieptul. Eu însumi eram departe de acest trup care murea și durerile și chinurile lui îmi erau indiferente.

Când trenul s-a oprit din nou și ușile s-au deschis larg, lăsând lumina și aerul să năvălească, am rămas întins mai departe pe spate. Îmi era teamă că dacă mă voi mișca, mâinile sau picioarele au să se desprindă și au să cadă ca niște crengi uscate dintr-un pam mort.

Tovarășul de lângă mine mă ghionti, „hai, ridică-te, ne-au ordonat să ieșim afară, suntem la Tiraspol”. Spectrele galben-cenușii începură să se agite... Am coborât în lumina orbitoare a unui soare de amiază de iulie. Vagoanele erau staționate în incinta unei curți vaste, cu garduri înalte de beton, împrejmuite pe deasupra cu sârmă ghimpată. Niște clădiri masive cu etaj, cu ferestre oarbe, ca niște magazii, se aflau în fundul și pe una din laturile curții.

Șapte oameni au rămas însă în vagon. Erau dintre cei de jos. I-au târât cu mare greutate afară tovarășii de suferință. Cinci din ei erau țigani. Îi auzisem vorbind în limba lor în timpul călătoriei.

– Nu mai mișcă de azi dimineață, vorbi unul din cei care fusese mai aproape de ei. Fetele negricioase, înțepenite, aveau o nuanță galbenă pământie. Mâinile cu degetele ca de ceară și unghii albăstrii stăteau zgârcite ca niște gheare pe lângă trupurile nemișcate. Picioarele goale, vinete, cu tălpile crăpate, cu unghii negre, ieșind din pantalonii cu margini ferfenițite, făceau să ți se strângă inima de milă. După ce au fost întinși pe iarbă unul lângă altul, gardienii ne-au somat să ne îndepărtăm.

– Au crăpat lighioanele, mormăi unul dintre gardieni, nu mai cășcați gura. Duceți-vă să beți apă în fundul curții, după clădire este un bazin cu apă de băut...